

Sbírka soudních rozhodnutí

Věc C-91/20

LW

v.

Spolková republika Německo

(žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Bundesverwaltungsgericht)

Rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 9. listopadu 2021

„Řízení o předběžné otázce – Společná politika v oblasti azylu a doplňkové ochrany – Normy, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli požívat mezinárodní ochrany – Směrnice 2011/95/EU – Články 3 a 23 – Příznivější normy, jež mohou být zachovány nebo přijaty členskými státy pro účely rozšíření práva na azyl nebo doplňkové ochrany na rodinné příslušníky osoby, která požívá mezinárodní ochrany – Přiznání postavení uprchlíka nezletilému dítěti jakožto odvozeného práva od jeho rodiče – Zachování celistvosti rodiny – Nejlepší zájem dítěte“

1. *Kontroly na hranicích, azyl a přistěhovalectví – Azylová politika – Postavení uprchlíka nebo status doplňkové ochrany – Směrnice 2011/95 – Postavení uprchlíka – Pojem – Kumulativní podmínky – Nebezpečí vystavení pronásledování a nedostatek ochrany státního příslušníka třetí země ze strany země jeho státní příslušnosti [Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/95, čl. 2 písm. d)]*

(viz body 29, 30)

2. *Kontroly na hranicích, azyl a přistěhovalectví – Azylová politika – Postavení uprchlíka nebo status doplňkové ochrany – Směrnice 2011/95 – Řízení o posouzení žádosti o mezinárodní ochranu – Posuzování skutečností a okolností – Zohlednění hrozby pronásledování a vážné újmy, jimž je vystaven rodinný příslušník žadatele (Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/95, bod odůvodnění 36)*

(viz bod 35)

3. *Kontroly na hranicích, azyl a přistěhovalectví – Azylová politika – Postavení uprchlíka nebo status doplňkové ochrany – Směrnice 2011/95 – Příznivější normy – Vnitrostátní právní úprava umožňující rozšíření postavení uprchlíka nebo statusu podpůrné ochrany na rodinné příslušníky osoby požívající tohoto postavení nebo statusu – Přípustnost – Podmínky – Požadavek dostatečné vazby mezi tímto rozšířením postavení uprchlíka a logikou mezinárodní ochrany – Meze – Osoba, na kterou se vztahuje ustanovení o vyloučení stanovené směrnicí nebo osoba, která má z hlediska své státní příslušnosti či osobního*

právního postavení právo na příznivější zacházení v členském státě, než jaké vyplývá z rozšíření postavení uprchlíka
(Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/95, bod odůvodnění 14, článek 3 a čl. 23 odst. 1 a 2)

(viz body 38–41, 43–46, 48, 49, 54)

4. *Kontroly na hranicích, azyl a přistěhovalectví – Azylová politika – Postavení uprchlíka nebo status doplňkové ochrany – Směrnice 2011/95 – Dodržování základních práv – Právo na respektování rodinného života – Povinnost zohlednit nejlepší zájem dítěte*
(Listina základních práv Evropské unie, článek 7 a čl. 24 odst. 2; směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/95, bod odůvodnění 16 a čl. 23 odst. 2)

(viz bod 55)

Shrnutí

Společný evropský azylový systém v zásadě nebrání tomu, aby členský stát rozšířil automaticky v zájmu zachování celistvosti rodiny postavení uprchlíka, jako odvozené právo, na nezletilé dítě rodiče, kterému bylo přiznáno takové postavení

LW, žalobkyně v původním řízení, která je tuniskou státní příslušnicí, se narodila v Německu v roce 2017 tuniské matce, která neuspěla se svojí žádostí o azyl, a syrskému otci, který v roce 2015 získal postavení uprchlíka. Žádost o azyl podaná jménem LW byla zamítnuta Bundesamt für Migration und Flüchtlinge (Spolkový úřad pro migraci a uprchlíky, Německo).

Poté, co žalobkyně byla neúspěšná v řízení o žalobě, kterou podala k soudu proti tomuto rozhodnutí, napadla soudem vydaný rozsudek opravným prostředek „Revision“ u předkládajícího soudu Bundesverwaltungsgericht (Spolkový správní soud, Německo).

Předkládající soud uvádí, že LW si nemůže nárokovat postavení uprchlíka na základě vlastního právního titulu. Mohla by totiž získat účinnou ochranu v Tunisku, jehož je státní příslušnicí. Nicméně LW splňuje podle předkládajícího soudu podmínky stanovené vnitrostátní právní úpravou¹ k tomu, aby mohla získat odvozené – v zájmu ochrany rodiny v rámci azylu – postavení uprchlíka coby nezletilé dítě rodiče, kterému bylo přiznáno takové postavení. Na základě uvedené právní úpravy je třeba přiznat postavení uprchlíka i dítěti, které se narodilo v Německu a má po svém druhém rodiči státní občanství třetí země, na jehož území by nebylo vystaveno pronásledování.

¹ – V daném případě čl. 26 odst. 2 a 5 Asylgesetz (zákon o azylu) ve znění použitelném na spor v původním řízení. Tato ustanovení stanoví, že nezletilému nesezdanému dítěti uprchlíka může být na žádost přiznána mezinárodní ochrana, jestliže toto postavení bylo s konečnou platností přiznáno jeho rodiči.

Předkládající soud, který si klade otázku, zda je takový výklad německého práva slučitelný se směrnicí 2011/95², rozhodl o přerušení řízení a předložil Soudnímu dvoru otázku týkající článku 3³ a čl. 23 odst. 2⁴ uvedené směrnice. Svým rozsudkem Soudní dvůr zasedající ve velkém senátu odpověděl tak, že uvedená ustanovení nebrání tomu, aby členský stát na základě příznivějších vnitrostátních ustanovení přiznal za účelem zachování celistvosti rodiny odvozené postavení uprchlíka nezletilému dítěti státního příslušníka třetí země, jemuž bylo přiznáno toto postavení, a to i v případě, kdy se toto dítě narodilo na území tohoto členského státu a má po druhém rodiči státní příslušnost jiné třetí země, ve které není vystaveno nebezpečí pronásledování. Avšak předpokladem slučitelnosti takových vnitrostátních právních ustanovení se směrnicí 2011/95 je, že se na toto dítě nevztahuje některý z důvodů pro vyloučení upravených uvedenou směrnicí a toto dítě nemá na základě své státní příslušnosti nebo jiného prvku charakterizujícího jeho osobní právní postavení právo na příznivější zacházení v uvedeném členském státě, než je zacházení vyplývající z přiznání postavení uprchlíka.

Posouzení Soudního dvora

Soudní dvůr zaprvé učinil závěr, že dítě, které se nachází v takové situaci, jako je situace, která je předmětem věci v původním řízení, nespĺňuje podmínky pro to, aby jemu samotnému bylo přiznáno postavení uprchlíka na základě režimu zavedeného směrnicí 2011/95

Z uvedené směrnice totiž vyplývá, že postavení uprchlíka je vázáno na splnění dvou podmínek týkajících se jednak obavy před pronásledováním a jednak neexistence ochrany před tímto pronásledováním ze strany třetí země, jejímž je dotčená osoba státním příslušníkem. LW by přitom mohla požívat účinné ochrany v Tunisku, třetí zemi, jejíž státní příslušnost má po své matce. Soudní dvůr v tomto kontextu připomněl, že podle režimu zavedeného směrnicí 2011/95 nelze žádosti o mezinárodní ochranu pro svoji osobu vyhovět pouze z toho důvodu, že rodinný příslušník žadatele má oprávněné obavy z pronásledování nebo je vystaven skutečnému nebezpečí vážné újmy, pokud je prokázáno, že i přes svou vazbu s tímto rodinným příslušníkem a zvláštní zranitelnost, která z toho vyplývá, žadatel sám není vystaven hrozbám pronásledování nebo vážné újmy⁵.

Zadruhé Soudní dvůr poukázal na to, že směrnice 2011/95 nestanoví rozšíření postavení uprchlíka, jakožto odvozené právo, na rodinné příslušníky osoby, které je toto postavení přiznáno, kteří sami nespĺňují podmínky pro přiznání tohoto postavení. Z článku 23 této směrnice totiž vyplývá, že směrnice členským státům ukládá pouze povinnost zajistit, aby takoví rodinní příslušníci měli podle vnitrostátních postupů, a pokud je to slučitelné s osobním právním postavením těchto rodinných příslušníků, nárok na některé výhody, jež zahrnují zejména vydání povolení k pobytu a přístup k zaměstnání, jejichž účelem je zachovat celistvost rodiny. Kromě toho se povinnost členských států stanovit přístup k těmto výhodám nevztahuje na děti osoby požívající mezinárodní ochrany, jež se narodily v hostitelském členském státě rodiny, která v něm byla založena.

² – Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/95/EU ze dne 13. prosince 2011 o normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli požívat mezinárodní ochrany, o jednotném statusu pro uprchlíky nebo osoby, které mají nárok na doplňkovou ochranu, a o obsahu poskytnuté ochrany (Úř. věst. 2011, L 337, s. 9).

³ – Toto ustanovení dává členským státům možnost zavést nebo zachovávat příznivější normy pro určování osob splňujících podmínky pro získání postavení uprchlíka a pro určování obsahu mezinárodní ochrany, jsou-li slučitelné s touto směrnicí.

⁴ – Toto ustanovení, jehož účelem je zaručit celistvost rodiny osoby požívající mezinárodní ochrany, jestliže rodinní příslušníci sami nespĺňují podmínky pro získání takové ochrany, upravuje rozšíření určitých výhod poskytnutých uvedené osobě na tyto rodinné příslušníky

⁵ – Viz rozsudek ze dne 4. října 2018, Ahmedbekova (C-652/16, EU:C:2018:801, bod 50).

Zatřetí, aby bylo možné určit, zda členský stát nicméně může přiznat v zájmu zachování celistvosti rodiny odvozené postavení uprchlíka dítěti, které se nachází v takové situaci, jako je situace LW ve věci v původním řízení, Soudní dvůr připomíná, že článek 3 směrnice 2011/95 členským státům umožňuje zavést nebo zachovat příznivější normy pro určování osob splňujících podmínky pro získání postavení uprchlíka, jsou-li tyto normy slučitelné s touto směrnicí.

Takové normy jsou neslučitelné se směrnicí, zejména pokud vedou k přiznání postavení uprchlíka státním příslušníkům třetích zemí nebo osobám bez státní příslušnosti, kteří se ocitli v situacích postrádající jakoukoli vazbu na logiku mezinárodní ochrany⁶. Automatické rozšíření postavení uprchlíka na nezletilé dítě osoby, které bylo toto postavení přiznáno, jako odvozené právo a bez ohledu na skutečnost, zda toto dítě samo splňuje či nesplňuje podmínky pro přiznání uvedeného postavení, a to i v případě, kdy se uvedené dítě narodilo v hostitelském členském státě, které upravuje vnitrostátní právní úprava dotčená ve věci v zájmu zachování celistvosti rodin uprchlíků, však vykazuje vazbu na logiku mezinárodní ochrany.

Soudní dvůr nicméně poukázal na to, že mohou nastat situace, kdy by takové automatické rozšíření postavení uprchlíka na nezletilé dítě osoby, které bylo toto postavení přiznáno, z titulu odvozeného práva a pro účely zachování celistvosti rodiny, bylo navzdory existenci této vazby neslučitelné se směrnicí 2011/95.

Výhrada upravená v článku 3 této směrnice tak brání tomu, aby členský stát zavedl nebo zachoval ustanovení přiznávající postavení uprchlíka stanovené touto směrnicí osobě, která je z něj vyloučena podle jejího čl. 12 odst. 2. Dotčená vnitrostátní právní úprava přitom vylučuje takové osoby z nároku na rozšíření postavení uprchlíka.

A dále výhrada upravená v čl. 23 odst. 2 směrnice 2011/95 vylučuje rozšíření výhod přiznaných osobě požívající mezinárodní ochrany i na rodinného příslušníka této osoby požívající mezinárodní ochrany, pokud by to bylo neslučitelné s osobním právním postavením dotyčného rodinného příslušníka. Soudní dvůr upřesnil dosah této výhrady, která musí být respektována rovněž v případě, že členský stát uplatňuje příznivější normy přijaté na základě článku 3 této směrnice, na jejichž základě se postavení přiznané osobě požívající mezinárodní ochrany automaticky rozšiřuje na rodinné příslušníky nezávisle na skutečnosti, zda sami splňují podmínky pro přiznání tohoto postavení.

V tomto ohledu by bylo neslučitelné s osobním právním postavením dítěte osoby požívající mezinárodní ochrany, které samo nesplňuje podmínky nezbytné pro získání této ochrany, pokud by na něj byly rozšířeny výhody uvedené v čl. 23 odst. 2 směrnice 2011/95 nebo postavení přiznané této osobě, pokud má toto dítě státní příslušnost hostitelského členského státu nebo jinou státní příslušnost, která mu s přihlédnutím ke všem prvkům charakterizujícím jeho osobní právní postavení skýtá právo na příznivější zacházení v tomto členském státě, než jaké vyplývá z takového rozšíření. Tento výklad výhrady uvedené v čl. 23 odst. 2 směrnice 2011/95 zohledňuje nejlepší zájem dítěte, v jehož světle musí být toto ustanovení vykládáno a uplatňováno.

V daném případě přitom LW podle všeho nemá na základě své tuniské státní příslušnosti žalobkyně nebo jiného prvku charakterizujícího její osobní právní postavení právo na příznivější zacházení v Německu, než jaké vyplývá z rozšíření postavení uprchlíka přiznaného jejímu otci na její osobu.

⁶ – Viz rozsudek ze dne 4. října 2018, Ahmedbekova (C-652/16, EU:C:2018:801, bod 71).

Soudní dvůr na závěr upřesnil, že použití takového příznivějšího vnitrostátního ustanovení, jako jsou ustanovení, o která se jedná ve věci v původním řízení, na takovou situaci, jako je situace LW, nezávisí na tom, zda se dítě a jeho rodiče mohou usadit v Tunisku. Vzhledem k tomu, že účelem článku 23 této směrnice je umožnit uprchlíkovi požívat práv, která vyplývají z tohoto postavení, při současném zachování celistvosti jeho rodiny v hostitelském členském státě, nemůže tedy existence možnosti rodiny LW usadit se v Tunisku odůvodnit chápání výhrady uvedené v odstavci 2 tohoto ustanovení v tom smyslu, že vylučuje přiznání postavení uprchlíka žalobkyni v původním řízení, neboť takový výklad by znamenal, že se její otec zřekne práva na azyl, které mu bylo přiznáno v Německu.